

ראש מפד"ל שפירא

רשבו עם מצאו את עצמם עסקני המפלגה הדתית-לאומית במצב האהוב עליהם: השיחות להקמת הקואליציה הממשלתית יצרו בשבילם שעת-חמישה רבת-סיכויים. כמו סוחרים מנוסים, המתהלכים ביריד וכל חושיהם דרוכים לצביר רווחים, היו עסקנים אלה שקועים במקרה-מימכר תוסס. הסחורה שהם הציעו: 11 קולות בכנסת, הסכמה עיזרת מראש לכל מהלכי המערך במדיניות החוץ, הבטחון, המיעוט הערבי והכלכלה. ב-11 קולות אלה יהיה המערך חופשי להשתמש כאוות נפשו, כדי לגבור

השעה הגדולה לסחימה הגיעה שוב אל עסקני הדת

לגתיים. אולם אי-אפשר לדרוש מהממשלה לממן מוסדות מפלגתיים מובהקים. עלידי מימון הישיבות למשל, ישתחררו כספים רבים, שאותם אפשר להפנות למימון צרכים מפלגתיים. על כן נוסף לסעיפים הגדולים, כוללת רשימת הדרישות של המפד"ל גם דרישות קטנות: מיליון פה מיליון שם. אם יקבלו עסקני המפד"ל גם את מבר-קסם זה — מה טוב. אם לא יקבלו, ובכל זאת תוכרע השאלה לחיוב בתוך הצמרת, יצטרפו לקואליציה גם מבלי שישגו את כל דרישותיהם. כך או אחרת, אומרים המגבירים בדרשות, לא יפסידו דבר.

★ ★ ★

כוחו של הרגל

עודת המפד"ל בנוייה על ההנחה, כי המערך ירצה לצרפה לקואליציה בכל מחיר. כאשר הציע לוי אשכול לנהל את המשא-ומתן עם הדתיים בנוכחות נציגי מפ"ם והליבראליים העצמאיים, מחו על כך הדתיים בתוקף. את סוג ההסכם שהם רוצים להשיג ניתן לנסח ביתר קלות בארבע עי-ניש: ישר בין שפירא ואשכול.

בשיחה מעין זו אפשר להבהיר דברים שאין אומרים אותם מסביב לשולחן הדיו-נים של ארבע מפלגות. אך המפד"ל לא דחתה את ההצעה לאלתר. היא הודיעה ש-היא מוכנה להשתעשע בסוג זה של סימ-פוזיונים בתנאי שיהיה ברור, כי על תכלית מדברים רק עם המערך.

בכך עודדה אותם התיאוריה הרשמית של המערך לגבי שיתוף הדתיים בקואליציה. מכיוון שאשכול יכול להקים ממשלה בעלת רוב פרלמנטארי בלי הדתיים, היתה תיאוריה

דה מאיר. גם יצחק רפאל אינו בא בחשבון לתפקיד של שר, או אפילו של סגן-שר — אם כי מסיבות אחרות. פרשת תל-גיבורים, שעלתה למפד"ל במנדט בכנסת, עדיין רודפת אחרי המפלגה. סירחון השוחד לא התנדף ממנה. על כן אין יצחק רפאל מעוניין במיוחד ש-מפלגתו תצטרף לממשלה. פן יבליט הדבר כלפי חוץ את מעמדו הנחות בצמרת המפ"ל. להיפך: הוא חותר בכל כוחו נגד הצטרפות לקואליציה זו.

סגן שר הפנים, שלמה בן-מאיר, אף הוא אינו מן הממליצים על הצטרפות לקואליציה. הוא סבור כי מגיע לו מעמד של שר. כל עוד לא מסתמנת אפשרות כי אמנם יקבל את המגיע לו, לדעתו, יכשיל את השיחות הקואליציוניות.

★ ★ ★

מיליון פה, מיליון שם

כדי להקשות על ניהול המשא-ומתן, החלו המתנגדים מעלים דרישות חדשות לבקרים. בין השאר:

- השלטון על המועצות הדתיות: כיום מכהנות המועצות הדתיות, שמונו עלידי שר הדתות בעיקר מכין חברי המפד"ל, לתקופת-מעבר של שנתיים. כתום תקופה זו צריכות להיערך בפעם הראשונה בחירות דמוקרטיות. השנתיים עומדות להסתיים בעוד ששה חודשים. המפד"ל יודעת, שבי-בחירות חופשיות יישמט מידה השלטון ה-מלא-כמעט בקרוב ל-200 מועצות דתיות. תביעתה החדשה: להאריך את כהונת המו-עצות הממונות בחמש שנים נוספות, ולהג-דיל את תקציבן באמצעות תקציב מיוחד לצרכי תרבות דתית, בכך שלושה מיליון ל"י לשנה, שיוקצבו מכספי משרד החינוך.

לקואליציה יסכימו לכך, באמתלה של צילום המצב או קיום הסטטוס קו. בפגישה הרשמית הראשונה שקיים אשכול עם משלחת המפד"ל, ביום החמישי שעבר, הציגו הדתיים לפניו רשימה ארוכה של תביעות. לאחר המיקוח הקשה שהיה להם קודם לכן עם דוב יוסף, על סעיפי חוק השבת, הכינו הדתיים את עצמם למערכה קשה עם אשכול. החששות היו מיותרים: כבר בראשית הישיבה הודיע אשכול שהוא מוכן לקבל בשתי ידיים את חוק השבת, שעליו עוד הוסכם בקואליציה הקודמת. אחרי השבת בא החינוך. הדתיים תבעו הקצבה ממשלתית של שמונה מיליון לירות לשנה להחזקת הישיבות התיכוניות, ולהקמת בניינים לישיבות תיכוניות חדשות. גם בסעיף זה ניסה אשכול לקצר את הדרך. הוא הודיע: „בעניין הכסף — תסכמו עם ספיר“. אך נוסף על הכסף היו לדתיים תביעות פראגמטיות. הם דרשו להכיר בישיבות התי-כוניות כבתי-ספר תיכוניים בעלי גוון מיר-זו, וכל תלמיד ישיבה כזו הרוצה לעבור בחינת בגרות יהיה זכאי להיבחן במקצועות דתיים, במקום במקצועות ריאליים מסויימים. כלומר: שמשדר החינוך יעניק שני סוגים של תעודות-בגרות: תעודה חילונית ותעודה דתית.

את העניין הזה, הודיע אשכול, הוא מע-ביר להכרעתו של שר החינוך זלמן ארן. הנציגים הדתיים הסכימו גם לכך.

★ ★ ★

שלושה מתנגדים

למחרת בבוקר קמה סערה במרכז ה-מפד"ל בבניין הקאסטר. ראשי המפלגה, הממונים על ענייני הישיבות התיכוניות, הגדירו את זלמן ארן כאויב מספר 1 של החינוך הדתי, טענו שמסירת ההכרעה לידו

מה מחיר הדתיים?

זו צריכה להישען על נימוקים חדשים. ה-נימוק שנמצא: יש לצרף את המפד"ל לקו-אליציה, לבל תתרגל למחשבה שהיא יכולה לשבת במחנה אחר עם גח"ל ורפ"י. יש לחזק את ההרגל כי בכל המסיבות מקומה של המפד"ל לצד מפא"י.

● חוק אנטומיה ופאתולוגיה: הדתיים תובעים שעל כל מיקרה של ניתוח לאחר המוות תהיה החלטה של שני רופאים ורב — דבר העלול להפריע קשות למהלך המחקר הרפואי. עד כה לא הצליחו להשיג חוק כזה. ● בחירת רבנים: עד כה התחרו מפא"י והמפד"ל על מישרות רבניות. עתה דורשת

פירושה קבורה. לאמיחו של דבר, לא היתה הסערה קשו-רה כל-כך ביחסו של זלמן ארן לדת המאורי-גנת. גורם הרבה יותר חשוב לסערה זו היה המצב השורר בתוך צמרת המפד"ל, שם לא סוכם עדיין אם אמנם צריכה המפ"ל לגה להצטרף לקואליציה או לשבת באופו-

על כל היכוך עם מפלגה קואליציונית אחרת, כמו מפ"ם או הליבראליים העצמאיים. אבל בשביל סחורה זו דרשו מחיר גבוה. כלפי חוץ העמידו פנים, כי המחיר אותו הם מבקשים שייך כולו לתחום הרוח. אך, למעשה, הבהירו כי לא על הרוח לבדה ייכנסו לקואליציה.

הבעייה הרוחנית הראשונה היא בעיית חוק השבת. כלפי בוחריהם, וכלפי אזרחי המדינה בכלל, הפכה המפד"ל את בעיית חקיקת חוק השבת לבעייה חמורה של יוק-רה. בלי חוק זה לא תעז להצטרף לשום ממשלה, מבלי שבוחריה יראו בהצטרפות בגידה, והחילונים — כנעיה מתוך חולשה. ראשי המפד"ל יודעים, כי אגודת-ישראל תנצל את הצטרפותם לממשלה ותציג איתם בעיני הציבור החרדי כוותרנים ופשרנים. לכן רוצים הם לנופף בחוק השבת ככהישג, שלכאורה אין למעלה ממנו. חוק זה יהווה תעודת-הכשרות לכניסתם לממשלה. בעיני הבוחר הדתי.

למפד"ל לא איכפת, שמבחינה דתית גרי-דא לא יהיה לחוק הזה כל ערך, אם כי יהיה בו כדי לפגוע בחופש-הפרט ויכפה על ה-ציבור החילוני את שלטונה הפושה והולך של הכפייה המפלגתית-דתית. למפלגה זו איכפת רק שהיא תוכל לזקוף לזכותה עוד הישג דתי כביכול, כדי לחפיה בו על מצבור העסקים שעסקניה מנהלים במסווה של מל-חמה דתית.

את החוק הזה מוכן לוי אשכול להעניק למפד"ל. דובריו כבר מיהרו להסביר, כי לא יהיה בחוק זה אלא „צילום המצב“. אולם עסקני המפד"ל ידעו, כי חשוב הרבה יותר מפרטי החוק, הוא עצם חקיקתו. חשוב שייקבע העקרון, כי אי-ציות לסעיף כלשהו מחוק זה יגרוור קנס של 2000 לירות או יותר מאסר. עם כל משבר קוא-ליציוני ניתן יהיה להוסיף החמרות חדשות, עד כי ישיגו הדתיים את מלוא כבוקשם: נהג מוגינת לא יוכל להסיע אנשים בשבת, אסור יהיה לקיים מישחקי כדורגל בשבת, ומי שימכור גלידה על שפת הים בשבת יילקח לבית-הסוהר.

★ ★ ★

שתי תעודות בגרות

את החוק הזה היה לוי אשכול מוכן כבר בשבוע שעבר להעניק לדתיים — והוא היה משוכנע. כי גם שותפיו האחרים

הנוער החרדי: הלחץ הדוחף את המפד"ל להזיח „הישגים“

בן-גוריון קם נגד מפא"י, אחרי שבמשך שני דורות היה מזוהה עמה לחלוטין, אין שום סיבה מדוע לא תקום מחר המפד"ל נגד שותפתה המסורתית, ותצטרף לגוש גח"ל-רפ"י. שיחות בכיוון זה אף נוהלו לפני הבחירות, כאשר נידמה היה שתיתכן אלטרנטיבה מסוג זה לשלטון מפא"י. הפעם לא יצא הדבר לפועל. בעוד מספר שנים עלול הוא להיראות שוב כמעשי. גם או לא יהססו עסקני הדת לכרות ברית עם הימין — וכל המתנות וההנאות שתעניק להם מפא"י עד אז לא ימנעו את התפנית, אלא להיפך, יחזקו את המפד"ל לקראתה.

המפד"ל יד חופשית לשר דתות להעביר ולבצע בחירות לפי ראות עיניו, ובצורה זו להשליט את נאמני המפלגה על הרבנות הראשית ועל הרבנות בערים. ● כספים מתקציב הממשלה: הדרישה לקיים בכספים ממלכתיים את רשת הישי-בות התיכוניות היא דוגמה מושלמת למה שהעסקנים הדתיים רוצים להפיק מכספי משה"מ. עד כה השקיעה המפלגה — באמצעות קרנות שונות — כסף רב בישי-בות אלה. היא זקוקה לכסף כדי לקיים את המנגנון הרשמי שלה, את בטאוניה בעל התפוצה העלוכה, ועשרות מוסדות מפ-

זיזיה. חילוקי-הדעות הם כה חריפים, שגם אילו התקבלו כל דרישות המפד"ל, לא היתה מתקבלת השבוע במיכירות המפלגה החלטה פה-אחד בשאלת ההצטרפות לקואליציה. הסיבות לכך אישיות לחלוטין. מנהיג המפלגה חולה. חיים משה שפירא נמצא בצל אזהרה חמורה של רופאיו, לא לקבל עליו עוד שום מעמסה של ממש. על כן הודיע בהחלטיות לעמיתיו, כי אינו מוכן להיות שר כממשלה הבאה. בא בחש-בון רק תפקיד ייצוגי-למעשה של סגן ראש הממשלה, אך את הדרישה הזאת לא יקבל אשכול, כי המעמד הנוכחי כבר לגול-